

HelseDirektoratet

Nærmiljøkvaliteter i folkehelsearbeidet

Hamar 8. mai 2015

Asle Moltumyr, HelseDirektoratet

Disposisjonsoversikt

1. Ny folkehelseplattform. Bakgrunn for nærmiljø + plan.
2. Hva er nærmiljø og hvordan forstå nærmiljøkvaliteter
3. Hvordan integrere mhv i oversiktsarbeidet?
4. Kort om kobling til kommuneplan
5. Kort om erfaringer fra pilotprosjekt (2012 – 2014)-
kort om grunnlag for ny tilskuddsordning. Invitasjon til fk
om 3 årig utviklingsarbeid.

Ny folkehelseplattform- nærmiljø- og planrelevans

- Fra et sykdomsperspektiv til et påvirkningsperspektiv. Fokus på bakenforliggende faktorer som oppvekst, inntekt, utdanning, arbeid
- Venstreforskyving – det helsefremmede perspektivet.
- Oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer.
- Plan som samordnings- og avveiningsarena

Årsakskjeden

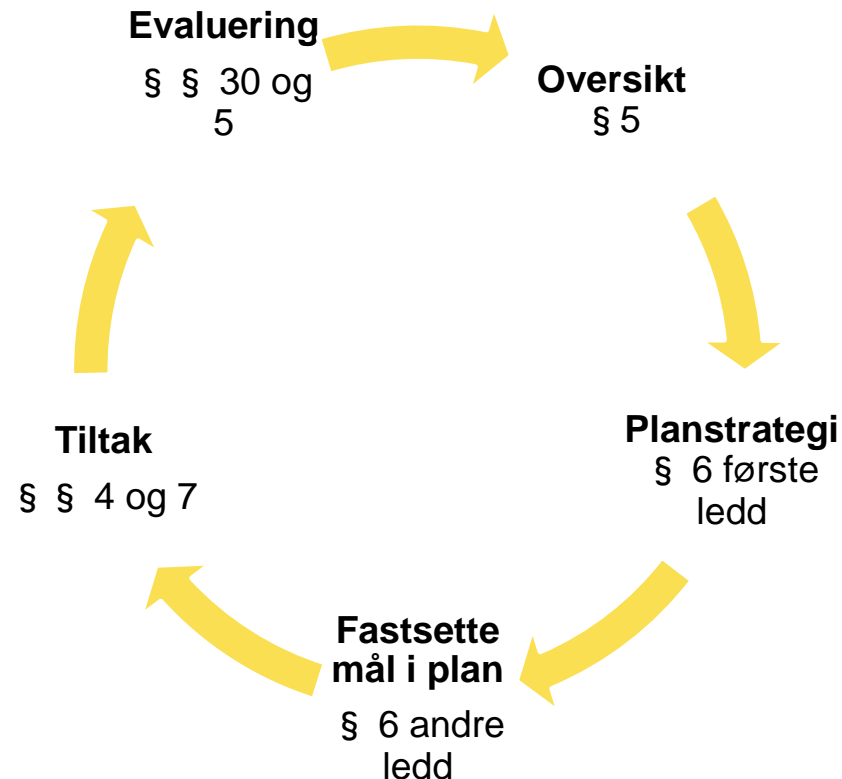
Bakenforliggende faktorer: inntekt, oppvekst, utdanning, arbeid ...

Adferd - tobakk, fysisk inaktivitet og ernæring - og identifisert sosial og fysisk miljørisiko

Biologiske risikofaktorer
-blodtrykk
-kolesterol
-KMI....

**Sykdom/
død**

Det systematiske folkehelse- arbeidet. Planrelevans 3

Folkehelsesloven i et planperspektiv: To sentrale paragrafer (§ 5 og 6) Planrelevans

- § 5: Oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer:
 - a) opplysninger som statlige myndigheter og fylkeskommunen gjør tilgjengelig
 - b) Kunnskap fra de kommunale helse- og omsorgstjenester
 - c) Kunnskap om faktorer og utviklingstrekk i miljø og lokalsamfunn som kan ha innvirkning på befolkningens helse

Hva er nærmiljø?

- Geografisk enhet – et relativt begrep avhengig av alder og aksjonsradius
- Omfatter: Forholdet mellom individ/msk og fysiske omgivelser og forholdet mellom mennesker/individ (det mellommenneskelige aspektet)

Nærmiljø i et bredt folkehelseperspektiv

- Areal/fysisk perspektiv (bolig/turstier/møteplasser osv)
- Sosiologisk perspektiv (sosiale møteplasser, integrering)
- Psykologisk perspektiv (sosial integrering/psykisk helse)
- Pedagogisk perspektiv (oppvekst, barnehage, skole, SFO)
- Frivillighets perspektiv (lag/organisasjoner/lokale ressursp)
- Sosialantropologisk perspektiv (kultur/identitet forståelse)
- Miljøperspektiv (støy, forurensning mv)
- Demokratiperspektiv (Governance, empowerment)

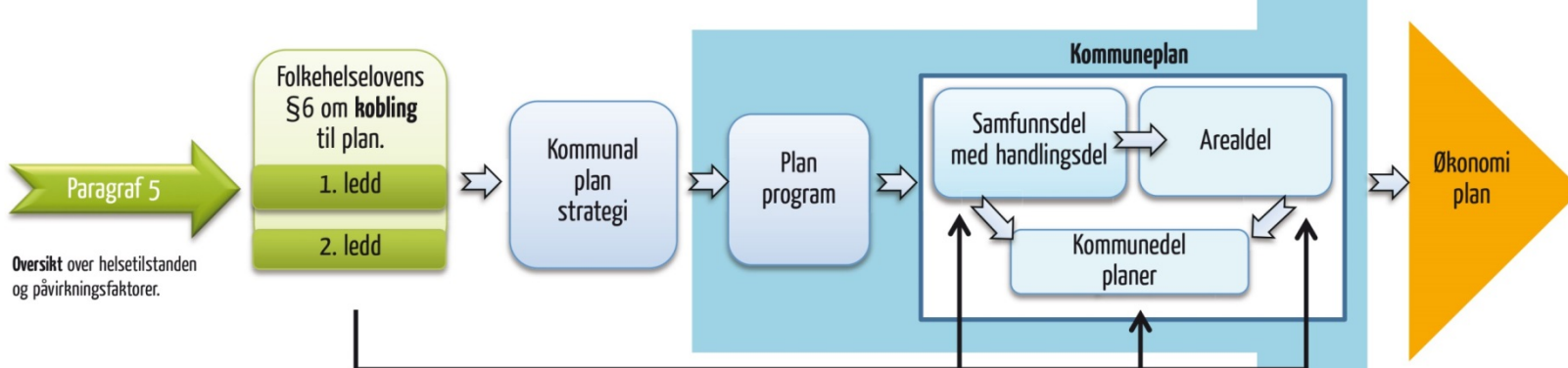
Hvordan kan nærmiljøkvaliteter og mhv integreres i oversiktsarbeidet?

- Nå: Mhv er nå en kommunal oppgave: fra kommunal helsetjeneste til kommunal oppgave.
- Stikkord:
- Dokumentasjon og godt kunnskapsgrunnlag basert på medvirkning/empowerment
- Samarbeid og faglig utfylling av kompetanse

Folkehelsesloven:

Plan- og bygningsloven (pbl):

Kommuneloven:

Oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer.

Fastsette overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet.
Mål og styringsstrategier skal inngå i kommuneplaner etter plan- og bygningsloven.

<http://kommunetorget.no/>

Pilotprosjekt 2012-14

- 24 kommuner i 5 fylker og 4 høgskoler og universiteter deltok. Rapport foreligger.
- Å utvikle kunnskap om sammenhenger mellom folkehelse og nærmiljø
- Fire kravspesifikasjoner til evalueringen:

1. Hvilke faktorer hemmer/fremmer folkehelse?

Evalueringen viser: Fremmere er tilgang på natur, lag og organisasjoner og sosiale møteplasser. Hemmere er mangel på sosiale møteplasser, økonomi, kompetanse. (Stor spredning)

Pilot forts...

2. Kunnskapsoversikt over hvordan nærmiljø påvirker folkehelsen.

Undersøkelsen viser at tvetydigheten i nærmiljøbegrepet kan se ut til å styrke en lokal tilpassing og forstås som et uttrykk for en sterk bottom-up- tilnærming til nærmiljø-satsingene.

3. Hvordan kan kunnskapen implemeteres/integreres ved universiteter/høgskoler?

Data fra spørreundersøkelsen indikerer at deltakerne foretrekker utdanningsprogram uten studiepoeng. To av utdanningsprogrammene ble gjennomført uten og to med studiepoeng.

4. Beskrivelse av utvalgte prosjekter. Se rapport

Hva dreier tilskuddsordningen seg om?

- Igangsetting av utviklingsarbeid for å styrke faktorer i nærmiljø og lokalsamfunn som fremmer folkehelse. (15,7 mill i 2015)
- Gjennom lokal medvirkning (empowerment) bidra til å identifisere/kartlegge lokale «hemmere» og/eller «fremmere» for trivsel og folkehelse.
- Skal inngå i kommunens oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer.

Hvordan tilrettelegge ordningen?

- Fk inviteres til å søke om deltakelse. Invitasjonsbrev ut fra Hdir når Regelverk for ordningen er godkjent.
- Fk som deltar blir prosjektansvarlig/-eier. Ca. 2 mill til hvert fylke som deltar. Deltakelse fra 7 fylker.
- Fk som søker utarbeider en plan som inneholder:
 - valg av minst 3 eksempelkommuner - knyttes til måloppnåelse og hvordan disse kan nås. 400 000 overføres fra fk til hver av de 3 kommunene for metodeutvikling og innhenting av lokal kunnskap om hemmere el fremmere og til ev «frikjøp» av kommunal ressursperson.

Hvordan fortsetter ...

- Fk bidrar i samhandling med kommuner for å få fram gode eksempler om hvordan nærmiljø-/lokal-samfunnsperspektivet ivaretas i oversiktsarbeidet
- Fk bidrar med forankringskompetanse, veiledning og støtte. Understøttende rolle fra Hdir
- Bidra til utvikling av relevant formidlingsopplegg, metoder for innhenting av kunnskap og tiltak formidles til andre kommuner.
- Etablere samarbeid med utdanningsinstitusjoner om følge- med. Kompetansebygging. Evaluering
- Fk og kommuner bidrar med egne ressurser

Link rapport

- <https://helsedirektoratet.no/publikasjoner/evaluering-av-kompetanseprogrammet-folkehelse-og-nermiljokvaliteter-i-fem-fylker>
- Både piloten og ny nærmiljøsatsing er omtalt i Meld. St. 19 Folkehelsemeldingen Mestring og muligheter side 116-118 (kap 6.1)

Noen refleksjoner framover

- Vil kunnskapsgrunnlaget om nærmiljø- og lokalsamfunnskvaliteter, det å ha oversikt over hemmere og fremmere, kunne ha betydning for folkehelseprogrammet og helse? Jfr ny folkehelsemelding kap 7.1
- Er det mulig å se perspektiver inn mot Kommunereformen ved styrking av nærmiljø- og lokalsamfunnsperspektivet som en integrert del av reformarbeidet?